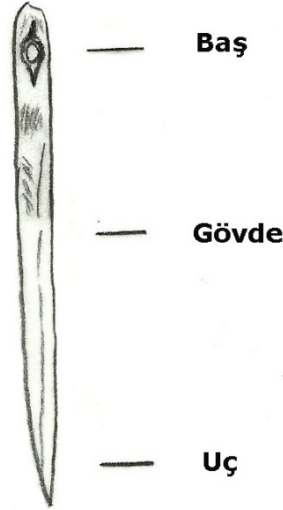

V. BÖLÜM

DELİKLİ İĞNELER

Üst Paleolitik Dönem' e ait olan bu iğneler, görünüm olarak günümüzde kullanılan metal dikiş iğnelere benzemektedir. Kullanılan hammadde kemik, boynuz ve fildiştir. Çıplak gözle bu hammaddeler arasında ayırım yapmak mümkün değildir. Pek çok araştırmacıya göre kemik iğneler çoğunluktadır. Uzunluklarına göre iğneler iki gruba ayrılır. En önemli grup 30-80 mm arasında yer alır. 80 mm' nin üstündekiler az sayıdadır. Baş kısım önden ölçüldüğünde, gövde ile aynı genişliğe sahiptir. Delik genellikle yuvarlak olup 1mm çapa sahiptir. Bu çap genişliği 0,5 mm ile 2.4 mm arasında değişir. Delik, baş kısmının 1-2 mm aşağısında yer alır. Çok düzgün bir şekilde ortalanmıştır. Uç, çoğunlukla yuvarlak bir kesite sahiptir. Yüzey genellikle iyice cilalanmıştır.

Şekil 1: Delikli İğne Morfolojisi

Yaşlandırma:

İlk örnekler üst Solutrén' de açığa çıksa da (sınırlı bir alanda, Dordogne' da Vezere Vadisi' nde) iğneler Magdalénien dönemin tipik aletlerindendir. Dönemin tamamı boyunca görülür ve Fransa' da Mezolitik' te kaybolur.

Üretim Tekniği:

Öncelikle bir çakmaktaşı alet (yonga-taşkalem) yardımıyla oyma yöntemi ile bir baget elde edilir. Daha sonra bu baget kazınarak inceltir ve uç elde edilir. Son olarak da delik açılır. Delme işlemindeki teknik aşamalar ise şu şekildedir (D.Stordeur-Yedid'e göre) : öncelikle baş kısmında deliğin yeri tespit edilir. Bunun için her iki yönden bir yüzeysel çizgi çekilir (düz ya da çarpı şeklinde) Daha sonra bu işaret her iki yüzden oyularak derinleştirilir ve delik açılır. Bu oyma işleminde (delik açma) dört yöntem mevcuttur:

Baskılama: küçük parçalar çıkarılır ve delik çok halkalı bir görünüme sahiptir.

Dairesel döndürme: delik ters dönmüş koni biçimindedir.

Almaşık döndürme: genellikle 180 derecelik döndürme uygulanır ve delik iki halkalı bir görünüme sahiptir.

Başlangıç oyuğunu derinleştirme: döndürme yöntemiyle delme işleminden önce uygulanır.

Bu yöntemler bir arada da kullanılabilir.

İğneye son olarak da cilalama işlemi uygulanır.

Şekil 2: İğneye cilalama işlemi uygulanışı

(La grotte Placard (Charente, France) iğne örneğinin mülajı üzerinden Eşref Erbil tarafından fotoğraflanmıştır).

Kullanım:

Dikme:

Delikli iğnelerin varlığı Magdalénien insanların deri kıyafetleri diktiklerinin kanıtıdır. İp olarak rengeyiği ya da dağ keçisi kırışleri kullanılmış olabilir Ayak bileği kemiklerinin mutfak artıklarından uzak alanlarda ele geçmesine dayanılarak bu kemiklerin ip sarma amaçlı makaralar olarak kullanıldığı hipotezi ortaya atılmıştır.

İğnenin dikiş sırasındaki kullanım biçimi tartışmalıdır. Araştırmacıların çoğuna göre Magdalénien iğneleri bir delici yardımıyla daha önce açılmış bir delikten geçirilerek kullanılmıştır. D. Stordeur-Yedid, bu fikre karşılık olarak iğnelerin elverişli biçimleri ve sivri uçları sayesinde yumuşak deriyi delebilecek güce sahip olduklarını belirtmiştir. İğneler

üzerindeki kullanım izlerini yorumlamak güçtür. Delik çevresinde ip tarafından oluşturulan aşındırma daha tipiktir. Deliğin kırıldığı örnekler de mevcuttur. Kırılmış iğneler onarılabilir. Yeni bir deliğin açıldığı örneklere sıkça rastlanmaktadır.

HAZIRLAYAN: DOÇ.DR. KADRIYE ÖZÇELİK

KATKIDA BULUNAN: ARŞ.GÖR. HANDE BULUT

DELİKLİ İĞNE ÜRETİM TEKNİKLERİ İÇİN İZLEYİNİZ!!!

VIDEO 2A:

Making Primitive BONE NEEDLES.mp4

ADRES: <http://www.youtube.com/watch?v=HK6U5CXJROU>

AÇIKLAMA:

- Kolay yoldan bir delikli iğne yapımı nasıl olur?
- Testere ve bıçak kullanılarak kolay iğne yapımının aşamaları ne şekildedir?
- Bir geyik kemiği kullanılmıştır. Kemiğin genel formu büyük olduğundan elde edilecek iğne de büyük olacaktır.
- İğnenin dış konturunu oluşturacak alan tespit edilir.
- Testere kullanılarak kemik üzerinde belirlenen bu dış konturu içine alacak şekilde bir parça kesiliyor.

- Bıçak yardımıyla kemiğin üst yüzeyi kazınarak inceltme yapılıyor.
- İnce çıkarımlarla kemiği inceltme işlemi sürdürülüyor.
- Kemiğe iğne formunun verilebilmesi için ince çıkarımlar alınarak uç kısmı sivriltiliyor.
- Kazıma tekniği kullanılarak ucun inceltilmesi sağlanıyor.

VİDEO 2B:

Make a Bone Needle 02 of 02.mp4

ADRES: <http://www.youtube.com/watch?v=b9aU3P7BTZg>

AÇIKLAMA:

- Kemiğe kabaca iğne formu kazandırıldıktan sonra bıçağın sivri ucuyla iğne üzerinde delik açılacak olan alan belirleniyor.
- Belirlenen bu alan arka yüz üzerinde de karşılığını bulacak şekilde bir nokta belirleniyor ve derinleştiriliyor.
- Hem ön yüzden hem arka yüzden karşılıklı olarak bıçağı döndürerek baskı uygulamak suretiyle delik derinleştirilir.
- Bıçak, kemik üzerinde döndürülerek delik oyulur ve delik büyütülür.
- Son olarak uç kısma gereken sivri formun kazandırılabilmesi için düzenleme yapılabilir.
- Paleolitik Dönem' de bıçak, testere gibi aletler yerine taştan üretilmiş olan yonga ve dilgi taşımaları üzerine yapılan aletler kullanıldığı unutulmamalıdır. Dolayısıyla yapım süreleri daha uzun ve üretimleri görüldüğünden daha zor olmalıdır.

VIDEO 3:

Making Primitive BONE NEEDLES.mp4

ADRES: <http://www.youtube.com/watch?v=3KQS14eahfi>

AÇIKLAMA:

- Hayvanlara ait uzun bacak kemikleri tercih edilmiştir.
- Kemiğin epifiz tabanları kesilerek ayrılıyor.
- Epifizleri ayrılan bacak kemiği kesme makinası kullanılarak önce 2 eşit parçaya kesiliyor.
- Elde edilen bu parçalardan biri yine 2 eşit parçaya ayrılıyor.
- Böylelikle bacak kemiğinin ¼' lük kısmı elde edilmiş oluyor.
- Daha sonra bu parça yine makine yardımıyla törpülenmek suretiyle döndürülerek yuvarlak bir forma sokuluyor.
- Uç kısmı törpülenerek sivri bir form kazandırılıyor.
- Bir zımpara parçası kullanılarak gövde üzerindeki pürüzler gideriliyor.
- Son olarak gövde üzerinde açılacak delik için ön ve arka yüzden bir nokta Belirleniyor ve küçük kesikler yapılarak delik açılıyor.
- Burada yapılan törpüleme işlemi Paleolitik Dönem' de "abrader" olarak tanımlanan taşlar ile yapılmaktaydı. Buna ek olarak "grooved stone" olarak tanımlanan oluklu taşlar yine bu tip törpüleme ve düzeltme işlerinde kullanılan arkeolojik buluntulardır.